

Ефективна комунікація	Самоконтроль	Емпатія	Кооперація	Розв'язання проблем	Запобігання конфліктам та розв'язання їх	Асертивність	Самооцінка, самоповага	Повага до прав людини	Гендерна чутливість	Активне громадянство
-----------------------	--------------	---------	------------	---------------------	--	--------------	-------------------------------	-----------------------	---------------------	----------------------

Цінності – основа характеру

Мета

Сприяти формуванню у молоді моральної свідомості та правильної системи цінностей.

Очікувані результати

Наприкінці заняття учні:

- *наводять* приклади людей, які орієнтуються на універсальні етичні принципи.

Обладнання і матеріали

- Класна дошка і кольорова крейда або фліпчарт і фломастери, клейкий папір для кожного учня.
- Комп'ютер, доступ до інтернету, мультимедійний проектор (*бажано*).

Що підготувати заздалегідь

- Роздрукувати Роздавальні матеріали для учнів.
- Запропонувати учням переглянути фільм «Із 13 у 30».
- Перевірити презентацію та відео до теми.

Орієнтовний план уроку

Стартові завдання	10 хв
Гра «Аукціон. Що ти обереш?»	15 хв
Руханка «Потяг дружби»	3 хв
Вправа «Етапи морального розвитку і моральні авторитети»	8 хв
Підсумкові завдання	9 хв
<i>Усього тривалість</i>	<i>45 хв</i>

Рекомендації щодо проведення уроку

Відкритий мікрофон

Якщо у класі понад 20 учнів або не вистачає часу, виконайте вправу в парах.

Стартові завдання (повторити попередній матеріал і перейти до нового)

1. Зворотний зв'язок. Запитайте учнів: «Про що ми говорили на минулому уроці»? Вислухайте відповіді охочих, підсумуйте їх: «На минулому уроці ми розглянули ознаки доброго характеру».
2. Оголосіть тему уроку: «Сьогодні ви дізнаєтесь, як цінності впливають на формування характеру і долю людини».
3. Вправа на знайомство. Роздайте учням по одному клейкому папірцю і попросіть написати, що вони найбільше цінують у житті. Потім запропонуйте їм по черзі вийти до дошки, назвати своє ім'я і приклеїти свій папірець на дошку, зачитуючи те, що вони написали.
4. Обговорення фільму «Із 13 у 30».

Слово вчителя: «Для героїні фільму «Із 13 у 30» найважливішою цінністю в житті була популярність. Дівчинка мріяла стати редактором глянцевого журналу. Вона не цінувала свого найкращого друга, сім'ю, бо вони не вписувалися в картину її ідеального майбутнього. Одного разу всі її бажання здійснилися. Вона прокинулася успішною і красивою бізнес-леді. Вона мала повний гардероб одягу і люди мали за честь спілкуватися з нею. Здавалося, все стало ідеально.

Але... тата і маму вона практично не бачить, з найкращим другом дитинства взагалі не підтримує стосунків. Через деякий час вона розуміє, що її оточують лицеміри, і вона сама стала такою самою. Тепер найбільше її бажання — повернутись у дитинство і докорінно змінити своє життя».

Запитання для обговорення:

- Які цінності мала дівчинка до здійснення мрії?
- Як змінилися її цінності, коли вона прокинулася 30-річною? Чому?

Підсумуйте: «Найважливіші речі в житті: родина, кохана людина, здоров'я. Якщо ви втратите все, крім цього, ваше життя все одно буде повним».

Гра «Аукціон. Що ти обереш?» (учні осмислюють важливість розподілу власних ресурсів для вибору, яке може надати їм життя)

Слово вчителя: «Кожен у житті робить вибір, керуючись своїми цінностями. У вас є ресурси для того, щоб обрати ту чи ту пропозицію. Однак, як це часто буває, ці ресурси обмежені. Сьогодні ви спробуєте робити вибір із моїх пропозицій, мудро витрачаючи на це свої ресурси».

- Роздайте учням 8 кольорових смужок — «ресурсів» (умовні одиниці або «гроші»).

Слово вчителя: «Я зачитуватиму пропозиції. Якщо ви берете участь у виборі якоїсь із них, то відкладаєте вбік певну кількість папірців (я скажу, яку саме). Якщо не обираєте жодної пропозиції — нічого не відкладаєте».

Що ти обереш?

1. Недорогий відпочинок разом із родиною або самому поїхати на фешенебельний курорт? (*Вартість цього вибору – 2 умовні одиниці.*) Якщо бере участь у цьому виборі – відкладаєте вбік 2 смужки паперу. Якщо така пропозиція не є для вас цінною – залишаєте все так, як є.

Ті, хто вибрав відпочинок із родиною, не лише відпочили, а й зміцнили родинні стосунки. Міцна родина – додатковий ресурс, і тому ви можете повернути собі 1 умовну одиницю.

2. Виконати наказ, який суперечить твоєму сумлінню чи відмовитися (*вартість вибору – 3 умовні одиниці*).

Той, хто вибрав відмову, – повертає 1 одиницю, тому що його сумління залишилося чисте.

3. Одружитися з коханою людиною чи з найбагатшою людиною у світі? (*Вартість участі у виборі – 4 умовні одиниці*).

Ті, хто обрав шлюб з коханою людиною, повертають собі 2 умовні одиниці, адже кохання – величезний ресурс підтримки і внутрішньої сили.

4. Займатися в житті улюбленою справою або робити те, що не до душі, але за великі гроші (*вартість вибору – 3 умовні одиниці*).

Ті, хто обрав роботу не до душі, відкладають ще одну одиницю, оскільки така робота дуже виснажує, потребує додаткового ресурсу.

На цьому пропозиції, які вам робило життя, закінчилися. Підрахуйте зали-

шок своїх ресурсів. Можливо, комусь не вистачило певної кількості, щоб зробити останній вибір. Охочі можуть поділитися результатами з класом (*вислухайте думки 2-3 учнів*).

Підсумуйте:

- *«Якщо ваші ресурси закінчилися раніше, ніж ви придбали все, що хотіли, це означає, що децю з вашого вибору коштувало надто дорого. Життя має обмежені ресурси, і часто їх не вистачає, щоб заплатити за все бажане.*
- *Якщо ресурсів вистачило або у вас залишилася 1 одиниця, це означає, що ви скористалися тим вибором, який дає вам життя.*
- *Якщо у вас залишилося більш як 2 невикористані одиниці, вони пропали марно. Ви не скористалися шансами, які давало вам життя: пожертвували своєю родиною чи роботою, хоч у вас була можливість це зробити».*

Запитання для обговорення:

- Чим ви керувалися у своєму виборі?
- Як цю гру можна пов'язати із життям?

Підсумуйте: *«Це була лише гра, але кожен побачив свій вибір і свої цінності. В реальному житті ви теж матимете різні можливості, тож ретельно зважуйте свій вибір і постарайтеся не втрачати шансів на шляху до успіху».*

Руханка «Потяг дружби»

- Запропонуйте учням стати один за одним, тримаючи руки на поясі тих, хто перед ними. Той, хто попереду, – «паровозик». Він задає темп руху і звуковий супровід, решта підлаштовуються, не порушуючи руху потяга.

Вправа «Етапи морального розвитку і моральні авторитети»

1. За допомогою інформації у Роздавальних матеріалах для учнів та презента-

ції ознайомте учнів з етапами морального розвитку.

2. Поясніть поняття «моральні авторитети». За допомогою презентації та інформації у *Додатку 2.1* розкажіть про людей, яких називають моральними авторитетами.

Запитання для обговорення:

- Яких ще моральних авторитетів ви знаєте?

Підсумуйте: «Треба прагнути до того, щоб ваша система цінностей відповідала загальнолюдським».

Підсумкові завдання (закріпити набуті знання)

1. Зачитайте підсумки:

- Цінності — це те, що ми вважаємо важливим для себе, з чим зв'язуємо все, що відбувається у житті. Цінності, наче компас, ведуть нас по життю і визначають долю.

- Людей, які керуються загальнолюдськими цінностями, називають моральними авторитетами.

2. Вправа «Відкритий мікрофон». Запропонуйте учням по черзі продовжити фразу: «На цьому тренінгу я зрозумів...»

3. Завершальна вправа. Запропонуйте учням взятися за руки і по черзі побажати своєму сусідові праворуч щось добре.

Моральні авторитети

Люди, які орієнтуються на універсальні етичні принципи, високоморальними вважають вчинки, що відповідають загальнолюдським цінностям, навіть якщо вони суперечать законам країни проживання. Таких людей називають моральними авторитетами або совістю нації. Це, наприклад:

В'ячеслав Чорновіл — український політик, літературний критик, діяч руху опору проти зросійщення та національної дискримінації українського народу. Один із родоначальників національно-визвольного руху шістдесятників та дисидентів в Україні. Засновник та головний редактор підпільного українського журналу «Український вісник».

Генерал Петро Григоренко — член Комуністичної партії з 1927 року, кадровий військовий, зробив блискучу кар'єру. В умовах тоталітарного режиму спромігся критично переосмислити комуністичні ідеали, сформувати власну громадянську позицію, мав мужність відстоювати її, виступаючи з критикою існуючого режиму. Член-засновник Московської та Української Гельсінкських груп, один із найактивніших правозахисників і борців за незалежність України.

Поет Василь Стус — захищав представників творчої інтелігенції, погляди яких не збігалися з офіційними. Був активним членом Української Гельсінкської групи. Багаторазово засуджений за антирадянську пропаганду, помер у в'язниці за нез'ясованих обставин. Через чотири роки після смерті поета було повністю реабілітовано «за відсутністю в його діях складу злочину».